

skillelinier i Europa. Men dette og andre budskaber fra topmødet skal kunne operationaliseres. Derfor er alle enige om, at det må forberedes grundigt. Arbejdet hermed har allerede været i gang i nogen tid i en særlig arbejdsgruppe under Ministerkomitéen.

De to udvidelser af medlemskredsen, der har fundet sted siden den seneste redegørelsesdebat, nemlig med Bosnien-Herzegovina i april 2002 og med Serbien og Montenegro i april 2003, illustrerer den særlige dynamik i Europarådets udvidelsesproces, med dens indbyggede fordele og problemer. Som bekendt har der været bred enighed om, at vi ved at optage lande, der befinder sig i en forholdsvis tidlig fase i demokratiseringsprocessen, men som viste vilje og evne til at gøre fremskridt, kunne fremme denne proces ved at øve indflydelse indefra. Der er for eksempel grund til at tro, at medlemskabet for Serbien og Montenegro, der betød et brud på den internationale isolation, har givet et velkomment skub til fordel for de demokratiske kræfter i landet. Omvendt må det erkendes, at behovet for hjælp til at leve op til de påtagne forpligtelser samt overvågningen af, at dette rent faktisk sker, i sådanne tilfælde kræver meget betydelige ressourcer. Optagelsen af Bosnien-Herzegovina og Serbien og Montenegro har været ledsaget af de hidtil længste lister over betingelser, der forventes opfyldt i tiden efter medlemskabet. Trods et stramt budget har det været muligt for Europarådet at ledsage disse krav med en række hjælpeprogrammer, herunder fælles programmer med Europa-Kommissionen.

Men også lande, der blev medlemmer af Europarådet i midten eller slutningen af 1990'erne, står fortsat højt på dagsordenen, både hvad angår kontrol med overholdelsen af indgåede forpligtelser, og når det gælder bistand, der skal sikre tilnærmelsen til vore standarder for demokrati, retsstatslighed og respekten for menneskerettigheder. Hvad angår anstrengelserne i forhold til staterne i det tidligere Sovjetunionen og på Balkan deler Europarådet således vilkår med andre internationale organisationer som EU og OSCE. Og som for disse organisationer gælder det, at tilvæksten af nye opgaver nødvendiggør en stadig tilpasning af eksisterende regler og strukturer.

For Europarådets vedkommende er det klareste eksempel Menneskerettighedsdomstolen, som blot få år efter den seneste store reform har betydelige kapacitetsproblemer og imødeser endnu flere, efterhånden som den individuelle

klageadgang slår igennem i de nye medlemslande. Dette er baggrunden for et omfattende udredningsarbejde, hvis resultater forhåbentlig kan præsenteres på det kommende møde i Ministerkomitéen i maj dette år i skikkelse af et udkast til en ændringsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som alle kan tilslutte sig.

Det mellemstatslige samarbejde i Europarådet udvikler sig fortsat inden for et bredt felt, der f.eks. omfatter retligt samarbejde, kommunale forhold, ligestilling, sociale spørgsmål, kultur og sport, medier, undervisning og sundhed. Den overordnede målsætning er en større retslighed mellem Europas lande, således som det blandt andet kommer til udtryk i Europarådets snart 200 konventioner. Her er der et vigtigt samspil med EU-lovgivningen, der oftest går videre, men samtidig i mange tilfælde bygger på det grundige forarbejde, der er gjort i Europarådet. Op imod 20 af Europarådets konventioner er i det væsentlige blevet omdannet til EU-lovgivning. Ikke mindst på nye sagsområder, der ofte er præget af vanskelige etiske afvejninger, er Europarådets normsættende virksomhed af stor betydning.

Den meget brede vifte af organer og instrumenter – Ministerkomitéen, Den Parlamentariske Forsamling, Kongressen af Regionale og Lokale Myndigheder suppleret af en lang række fagligt uafhængige organer – bidrager til en betydelig fleksibilitet i opgaveløsningen, ikke mindst når det drejer sig om de mange nye opgaver, der kan sammenfattes under betegnelsen sikring af demokratisk stabilitet. Men mangfoldigheden indadtil og tilstedeværelsen af de mange øvrige samarbejdsorganer i Europa gør det samtidig nødvendigt til stadighed at overveje, hvordan vi bedst kan udnytte de begrænsede ressourcer. Relationerne til især EU, men også OSCE vil i stigende grad komme til at præge Europarådets dagsorden.

2. MENNESKERETTIGHEDSKONVENTIONEN

Efter gennemførelsen i 1998 af den seneste store reform, der indebar en sammenlægning af den daværende Kommission og Domstol, viste det sig snart, at ophobningen af sager fortsatte ved den nye Menneskerettighedsdomstol. Forklaringen er især, at den individuelle klageadgang først nu er ved at blive kendt i de mange nye lande, der blev medlemmer af Europarådet fra